

Рибик Лариса Анатоліївна,
аспірант докторантури та
аспірантури Національної академії
внутрішніх справ;

Науковий керівник: Давидова О. В.,
доцент кафедри юридичної
психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
психологічних наук, доцент

ЕТИМОЛОГІЯ ТЕРМІНА «ВДОВА» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Кожна галузь науки в процесі свого розвитку проходить шлях формування власної лексики і спеціалізації мовних засобів для виконання своїх завдань у межах наукового стилю. Відбувається становлення наукового стилю завдяки відборумовних засобів, зокрема їх спеціалізації і термінологізації. Тобто загальнонавчване слово за допомогою семантичного розвитку переходить в спеціальне, стає терміном. Як зазначив академік В. В. Виноградов: «Будь-яка наука починається з результатів, здобутих мисленням і мовленням народу, і в подальшому своєму розвитку не відривається від народної мови» Г2, с. 162-1891.

Точність і ясність розуміння наукової думки забезпечується правильним вживанням слів, зокрема конкретними термінами. У мовознавчій літературі існує багато спроб визначити поняття «термін», встановити співвідношення терміна, слова і поняття Г5, с. 2211. Проблематику терміну досліджували Т. Андрусяк, Н. В. Артикуца, М. Б. Вербенец, М. Вікул, В. В. Головченко, Ю. Зайцев, Г. Зацерковний, Іван Огієнко (Митрополит Іларіон), А. Ю. Іванова, Д. С. Лотте, А. В. Крижановская, Л. А. Симоненко, Л. І. Чулінда та ін. Майже вся науковці, надаючи визначення «термін», звертають увагу на його зв'язок з поняттям: 1) термін - це слово або словосполучення, що означає чітко окреслене поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя Г1, с. 1241]; 2) «терміни - це слова спеціальні, обмежені своїм

особливим призначенням; слова, які прагнуть бути однозначними як точний вираз понять і називання речей» [8, с. 1101; 3) «у широкому розумінні терміни - це слова або словосполучення, що виражають певне поняття тієї чи іншої галузі науки, техніки та інших сфер людської діяльності» [7, с. 14].

Тлумачення правових текстів здійснюється через декодування мовних засобів. Використання різної термінології призводить до неоднозначності в інтерпретації і як результат різні правові наслідки і правові статуси. Так наприклад, слово «**вдова**» не є загальноживаним терміном. У Законі України «Про Національну поліцію» зазначено: «Члени сімей поліцейських, які загинули (померли) під час проходження служби в поліції, мають право на безоплатне санаторно-курортне лікування та оздоровлення один раз на два роки. До таких членів сімей належать: **дружина (чоловік)**, якщо вона (він) не одружилися вдруге» [3]. У словнику чітко зазначено тлумачення «Вдова (Удова), Жінка, яка після смерті чоловіка не одружилася вдруге» [9, с. 312] і «Дружина, Одружена жінка стосовно до свого чоловіка» [9, с. 424]. Блез Паскаль казав, що думка змінюється залежно від слів, які її висловлюють. У конкретному випадку сенс статті закону не змінюється, але не треба забувати, що за кожним словом стоїть людина і її доля.

Аналізуючи інші статі Законів України, з'ясували, що термін «вдова» використовують: у Законі України [«Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»](#) - «**Вдова (вдівець)** загиблого або померлого військовослужбовця, а також дружина (чоловік) військовослужбовця, який пропав безвісти під час проходження військової служби, у разі якщо вона (він) не взяла (не взяв) інший шлюб» [4]; [Хартії соціального забезпечення](#), ООН - «**вдови**, які мають дітей, повинні знаходитися під особливим захистом» [11], а також Конвенціями Міжнародної організації праці - «Для **вдови** право на допомогу може обумовлюватися досягненням установленого віку» [6].

Отже, розділяючи погляди низки вчених, розуміємо під терміном слово, яке має співвідношення до спеціального поняття, явища чи предмета. І враховуючи вищесказане,

вважаємо що слово «вдова» може бути терміном юридичної наукової мови, використання якого не тільки є доречним в статті закону, а і дає змогу чітко зазначити соціальний статус жінок, чоловіки яких загинули. Правильне застосування того чи іншого поняття це повага до мови і повага до долі людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол.ред. В. Т. Бусел]. - Київ; Ірпінь : Перун, 2003. - С.1426.
2. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. - М., 1977. - С. 162-18
3. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580УШ, ст. 95 п. 7.
4. Закон України [«Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»](#); від 20.12.1991 № 2011-ХІІ, ст. 18, п. 6.
5. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. - К., 1969. - С. 306.
6. Конвенція про допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку з втратою годувальника № 128. Класифікація від 28.06.1952, р.І, ст.1 п.БІ.
7. Крыжановская А. В. Актуальные проблемы упорядочения научной терминологии / А. В. Крыжановская, Л. А. Симоненко. - К. : Наукова думка, 1987. - 161 с.; С. 14.
8. Реформатский, А. А. Введение в языковедение: учеб. для филол. фак. пед. ин-тов / А. А. Реформатский. - 4-е изд-е, испр. и доп. - М. : Просвещение, 1967. - 542 с.; С. 110.
9. Словник української мови : в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. - К. : Наукова думка, 1970-1980. - Т. 2. - С. 424.
10. Хартія соціального забезпечення, ООН; Хартія, Міжнародний документ від 15.02.1982, III п. 7.